

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні групи забезпечення
спеціальності
від « 31 » серпня 2020 року
Протокол № 1
Голова групи Шакірзанова Ж.Р.

«УЗГОДЖЕНО»
Директор ГМІ Овчарук В.А.

СИЛЛАБУС

навчальної дисципліни
«ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ (розділ «Економічна теорія»)»

(назва навчальної дисципліни)

103 «Науки про Землю»

(шифр та назва спеціальності)

«Гідрометеорологія»

(назва освітньої програми)

бакалавр

(рівень вищої освіти)

денна

(форма навчання)

IV

(рік навчання)

7

(семестр навчання)

2/60

(кількість кредитів ЄКТС/годин)

залік

(форма контролю)

Економіки природокористування. Сайт <http://dpt11s.odeku.edu.ua/>

(кафедра)

Одеса, 2020 р.

Автор: Плетос С.В., старший викладач кафедри економіки природокористування
(прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Поточна редакція розглянута на засіданні кафедри економіки природокористування від «28» серпня 2020 року, протокол № 1

Викладачі: лекційний модуль: Плетос С.В., старший викладач кафедри економіки природокористування

(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

практичний модуль: Плетос С.В., старший викладач кафедри економіки природокористування

(вид навчального заняття: прізвище, ініціали, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Перелік попередніх редакцій

Прізвища та ініціали авторів	Дата, № протоколу	Дата набуття чинності

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета	Одержання студентами теоретичних та практичних знань щодо використання сучасних методів дослідження економічних процесів і явищ, повніше і глибше обґрунтовувати темпи і пропорції розвитку на макро- і мікрорівні, домагатися оптимальності серед альтернативних рішень.
Компетентність	K03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Результат навчання	ПР20 Здатність застосовувати основні методи аналізу гідрометеорологічної інформації.
Базові знання	<ul style="list-style-type: none"> - Економічна теорія як наука. - Економічні потреби та теорія споживчої поведінки. - Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі. - Економічні системи суспільства. - Сутність і еволюція грошей. - Ринок і механізм його функціонування. - Ринок праці й земельних ресурсів і ціна землі. - Підприємництво і підприємство (фірма) в системі ринкових відносин. - Витрати виробництва і прибуток. Собівартість та її види. - Національна економіка як єдине ціле. - Економічне зростання. Циклічність ринкової економіки. - Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. - Основні макроекономічні показники: ВВП, інфляція, безробіття та ін. - Державний бюджет і податково - бюджетна політика. - Глобалізація світогосподарських зв'язків.
Базові вміння	<ul style="list-style-type: none"> - визначити і графічно інтерпретувати економічні показники; - розрахувати різні види еластичності; - графічно інтерпретувати теорію граничної корисності; - вибирати оптимальний варіант виробництва з альтернативних; - аналізувати та підраховувати різні види витрат виробництва та заробітну плату; - аналізувати граничні показники; - визначити ціну на різних типах ринку; - побудувати графіки ефективності виробництва суспільного блага, зовнішніх ефектів; - вміти побудувати графіки макроекономічної рівноваги; - підраховувати всі макроекономічні показники та ін.

Базові навички	- здатність застосовувати економічну оцінку коли вивчаються проблеми споживчого вибору і вибору виробників, що здійснюються на мікро- та макрорівні і вміти застосовувати сучасні методи в умовах ринкової економіки.
Пов'язані силлабуси	«Підприємницька діяльність (розділ «Економіка гідрометеорологічного забезпечення господарства України»)» (2 кредити)
Попередня дисципліна	«Основи правознавства та ДУМ»
Наступна дисципліна	-
Кількість годин	Лекції - 15 год.; практичні заняття -1 5 год.; СРС - 30 год.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Лекційні модулі

Код	Назва модуля та тем	Кількість годин	
		Аудиторні	СРС
ЗМ -Л1	Вступ. Предмет та задачі курсу.		
	Загальні основи економічного розвитку суспільства		
	1.Економічна теорія як наука. Економічні потреби та теорія споживчої поведінки. Форми організації суспільного виробництва.	1	0,5
	2.Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі. Економічні системи суспільства. Сутність і еволюція грошей.	1	0,5
	Роль держави в ринковій економіці		
1.Ринок і механізм його функціонування. Ринкова інфраструктура. Ринок праці й земельних ресурсів. Земельна рента і ціна землі	2	1,0	
2.Підприємництво (фірма) і підприємство в системі ринкових відносин.	1	3,0	
3. Витрати виробництва, прибуток, підприємницький дохід. Собівартість та її види.	1	1.0	

	Національна економіка як єдине ціле. 1.Економічне зростання: сутність, типи і фактори. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Циклічність ринкової економіки. Фази економічного циклу.	2	1,0
	2.Основні макроекономічні показники в Системі національних рахунків: ВВП, ВНП, НД та ін. Безробіття як ознака порушення макроекономічної рівноваги.	2	1,0
	3.Інфляція: види, причини та соціально - економічні наслідки. Державний бюджет і податково-бюджетна політика. Соціальна політика держави.	1	1.0
	Світова економічна система. Глобалізація економіки. 1.Світове господарство і міжнародні економічні відносини.	2	3,0
	2. Глобальні проблеми людства.	1	1.0
	ЗКР	1	2
	Разом:	15	15

Консультації: Плетос Світлана Володимирівна, середа с 12.10–12.40. 412 ауд.,(к.1)

2.2. Практичні модулі

Код	Назва модулю та тем	Кількість годин	
		Аудиторні	СРС
ЗМ-П1	Загальні основи економічного розвитку суспільства 1.Економічна теорія як наука. Форми організації суспільного виробництва. Власність, її сутність, форми і місце в економічній системі. Економічні системи суспільства. Сутність і еволюція грошей. Ринок і механізм його функціонування.	7	5,0

	Ринок праці й земельних ресурсів. Земельна рента і ціна землі.		
	Національна економіка як єдине ціле. 2. Економічне зростання: сутність, типи і фактори. Рівновага сукупного попиту і сукупної пропозиції. Циклічність ринкової економіки. Фази економічного циклу. Основні макроекономічні показники в Системі національних рахунків: ВВП, ВНП, НД та ін. Безробіття як ознака порушення макроекономічної рівноваги. Інфляція: види, причини та соціально - економічні наслідки. Державний бюджет і податково - бюджетна політика. Соціальна політика держави.	7	6,0
	Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Глобальні проблеми людства.	1	4,0
	Разом	15	15

Консультації: Плетос Світлана Володимирівна, середа с 12.10–12.40. 412 ауд.,(к.1)

2.3. Самостійна робота студента та контрольні заходи

Код модуля	Завдання на СРС та контрольні заходи	Кількість годин	Строк проведення
ЗМ-Л1	Підготовка до лекційних занять, вивчення певних тем лекційних модулів, підготовка до модульної тестової контрольної роботи (Проміжний тест 1)	9,0	1 – 15тиждень
	Модульна тестова контрольна робота (обов'язково)	4,0	5 тиждень
ЗМ-П1	Підготовка до практичних занять; вивчення певних тем практичних модулів.	12,0	1 – 15тиждень
	Виконання практичної роботи, звіт про виконання	3,0	15 тиждень
ПЗКР	Підготовка до залікової контрольної роботи (обов'язковий)	2,0	15 тиждень
	Разом:	30	

Таблиця нарахування балів за опрацювання лекційних і практичних модулів

№	Види завдань	Максимальна кількість балів
ЗМ-Л1	Проміжний тест №1 (обов'язковий)	10
ЗМ-П1	Практична робота № 1 (обов'язкова)	20
Разом		30

Методика проведення та оцінювання контрольних заходів є такою:

1. Для ЗМ-Л1 використовується проведення модульної контрольної роботи, яка складаються з 20 тестових питань, а максимальна сума балів, яку може отримати студент складає 10 (0,5 балі за кожную вірну відповідь).
2. Контроль виконання практичної роботи ПР-1 здійснюється через перевірку її правильного виконання, а максимальна сума балів складає 20.
3. Умови допуску до заліку – більше 5 б за теоретичну частину, а також більше 10 б за практичну частину. Залікова контрольна робота складається із 30 тестових питань за всіма темами з розділу «Економічна теорія». Кожен тест у контрольній роботі оцінюється в 1 бал. Загальна оцінка підраховується за вірними відповідями, тобто максимальна сума балів складає 30.

3. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

3.1. Модуль ЗМ-Л1. Вступ. Предмет та задачі курсу економічної теорії. Загальні основи економічного розвитку суспільства.

3.1.1. Повчання

При вивченні розділу дисципліни “Вступ. Предмет та задачі курсу. Загальні основи економічного розвитку суспільства” студентам потрібно звернути увагу на засвоєння основних понять, вміти чітко формулювати основні економічні проблеми сучасності.

Студенти повинні оволодіти наступними знаннями:

Об'єкт і предмет економічної теорії, функції економічної теорії, методи пізнання економічних процесів і явищ. Економічні потреби та інтереси. Економічні категорії і закони. Економічна система, її типи, структурні елементи та закони розвитку. Особливості розвитку перехідних економік. Поняття власності, її види та структура. Товарна форма організації виробництва та закони його функціонування. Сутність та функції грошей. Закони грошового обігу. Ринок,

його суть і функції. Моделі ринку. Інфраструктура ринку. Конкуренція та монополія в ринковій системі. Антимонопольна політика держави. Сутність капіталу, його кругообіг та нагромадження. Підприємство та підприємництво. Витрати і доходи підприємства. Акціонерний капітал. Сутність та види доходів населення. Зайнятість, особливості відтворення робочої сили та їх регулювання державою. Форми, системи та рівні заробітної плати.

3.1.2. Питання для самоперевірки

1. Історія виникнення та основні етапи розвитку економічної теорії.
2. Методи та функції економічної теорії. Економічні закони та економічні категорії.
3. Поняття потреби. Класифікація потреб. "Піраміда потреб А. Маслоу". Закон зростання потреб(етапи розвитку).
4. Корисність товарів і послуг і їх види. Закон спадної граничної корисності.
5. Історичні типи виробництва: натуральне і товарне, матеріальне і нематеріальне.
6. Економічні (виробничі) ресурси, або фактори виробництва і їх види.
7. Підприємство як основна господарська ланка. Функції підприємства.
8. Сутність права та відносин власності. Суб'єкти та об'єкти власності. Основні форми власності та їхня еволюція.
9. Види партнерств, їхні переваги та недоліки. Корпорація як основна форма організації великих підприємств.
10. Взаємозв'язок понять "ринок" і "ринкова економіка". Класифікація ринків.
11. Сутність конкуренції та її значення у ринковій економіці. Функції конкуренції, ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ риси конкуренції.
12. Поняття, види і функції ринкової інфраструктури. Діяльність товарних бірж.
13. Сутність попиту. Величина (обсяг) попиту. Закон попиту. Зміни у попиті, нецінові фактори попиту. Пропозиція товарів. Нецінові фактори пропозиції. Закон пропозиції. Величина пропозиції.
14. Форми вартості та походження грошей. Сутність та функції грошей. Властивості грошей. Типи грошових систем: металевого та паперово-кредитного обігу. Грошовий обіг.
15. Особливості ринку споживчих товарів і ринків факторів виробництва.
16. Формування попиту, пропозиції та рівноважної ціни на ринку праці.
17. Теорії заробітної плати. Форми та системи заробітної плати. Диференціація заробітної плати. Фактори диференціації. Мінімальний рівень заробітної плати, прожитковий мінімум.
18. Ринок земельних ресурсів і ціна землі. Попит та пропозиція землі.
19. Поняття грошового ринку. Попит на гроші. Пропозиція грошей. Встановлення рівноважної ціни на ринку грошей.
20. Сутність і класифікація капіталу. Види зношування. Амортизація (норма амортизації).
21. Олігополія, олігопсонія, монопсонія, дуополія та їх ознаки.
22. Сутність банків. Дворівнева банківська система. Центральний банк.
23. Елементи інфраструктури ринку: інвестиційні фонди, трастові (довірчі)

товариства, та ін.

24. Економічні витрати: зовнішні (явні, бухгалтерські або розрахункові) та внутрішні (неявні). Короткостроковий та довгостроковий періоди.

25. Прибуток (підприємницький дохід). Види прибутку та методи їх підрахунку.

Література

Рекомендована література [1,2,4,5,7,10,14].

3.2. «Національна економіка як єдине ціле. Світова економічна система. Глобалізація економіки».

3.2.1. Повчання

При вивченні розділу програми, потрібно звернути увагу на:

цілі державного регулювання економіки: раціональне використання ресурсів для досягнення макроекономічної ефективності; збалансований розвиток економіки, задоволення соціально-економічних потреб суспільства; забезпечення конкурентоздатності вітчизняних товарів на світовому ринку (виробництво товарів і послуг відповідно до вимог якості та стандартів світового ринку); реалізація соціальних цілей розвитку суспільства (дотримання вимог екологічної безпеки, забезпечення ефективної зайнятості, задоволення культурних та духовних потреб суспільства).

Фінансова система – розгалужена система економічних відносин з приводу мобілізації та використання фондів грошових засобів (фінансових ресурсів). Її ланками є: бюджети різних рівнів; фінанси державного сектору економіки; фонди цільового призначення (пенсійного, соціального, майнового та особистого страхування); підприємницьких структур і домашніх господарств; громадських та інших організацій. Найважливішою ланкою фінансової системи держави є державний бюджет. **Державний бюджет** – головний фінансовий план держави; централізований грошовий фонд, що перебуває у розпорядженні держави; грошове вираження збалансованості надходжень та видатків до державної казни.

Функції державного бюджету:

1) **фіскальна** – вилучення за допомогою податків та інших джерел частини доходів громадян, підприємств, організацій для утримання державного апарату, виробництва суспільних благ, здійснення фундаментальних наукових досліджень;

2) **розподільча** – використання акумульованих грошових засобів для перерозподілу, спрямування їх на розвиток виробничої та соціальної інфраструктури, на структурну перебудову, зростання життєвого рівня населення, вирішення соціальних проблем.;

3) **стимулююча** – змінюючи базу та ставки оподаткування, використовуючи тарифи, пільги, здійснюється стимулююча (обмежувальна) політика, яка впливає на циклічні коливання, зміну структури економіки;

4) **контрольна** – віддзеркалює відтворювальний суспільний процес, виявляє економічні пропорції, відхилення від рівноваги.

Структура бюджетної системи України: державний, місцеві (обласні, міські, районні, сільські), бюджет міста Києва). Бюджет складається з двох частин: доходів

(податкові надходження, акцизний збір, мито, надходження від приватизації) та видатків.

Державний борг – сума державної позики, нагромадженої за весь час існування країни.

Податки - обов'язкові відрахування до державного і місцевих бюджетів юридичними і фізичними особами. Податкова система – сукупність чинних у країні податків, форм, принципів та методів їхньої побудови, а також інститутів та організацій, що забезпечують їх вилучення.

Крива Лаффера – крива, що показує зв'язок між ставками оподаткування та податковими надходженнями в бюджет. Її основна ідея – при зростанні ставки оподаткування від 0 до 100% податкові надходження спочатку будуть зростати до певного максимального рівня (30 - 40 %), а потім почнуть знижуватись. Причина полягає у тому, що високі ставки стримують ділову активність і таким чином скорочують податкову основу.

Кредит – система відносин з приводу акумуляції та використання тимчасово вільних грошових засобів на умовах платності та повернення у формі позичкового відсотка.

Відтворення - це процес виробництва, який постійно повторюється і оновлюється. Процес відтворення включає відтворення суспільного продукту, робочої сили, виробничих відносин, природних ресурсів, інформації, форм та методів організації праці. *Просте відтворення* – це відновлення виробництва у незмінних масштабах щодо кількості та якості виготовленого продукту. *Розширене відтворення* – це відновлення виробництва у кожному наступному циклі у зростаючому масштабі щодо кількості та якості виготовленого продукту. *Звужене відтворення* – зменшення обсягів національного виробництва з кожним наступним періодом.

Валовий внутрішній продукт (ВВП) – загальна ринкова вартість усіх кінцевих товарів і послуг, створених на території країни протягом року. За натурально-речовою формою ВВП складається із засобів виробництва і предметів особистого споживання. ВВП розпадається на фонди заміщення, споживання і нагромадження. Використовують три методи розрахунку ВВП: виробничий, за витратами і за доходами. ВВП (виробничий метод) обчислюється як сума доданої вартості всіх галузей економіки, тобто за місцем її створення.

Валовий національний продукт (ВНП) визначається як вартість кінцевих товарів, вироблених в країні. Відрізняється від ВНП на величину чистого експорту.

Національне багатство - це сукупність створених і нагромаджених матеріальних благ за всю історію країни. Складовими частинами національного багатства є :

- 1) *виробничі фонди* (основні і оборотні);
- 2) *невиробничі фонди* - школи, лікарні, культурні і спортивні об'єкти, санаторії;
- 3) *особисте майно громадян*;
- 4) *природні ресурси* - земля, її надра, води, ліси, атмосфера;
- 5) *товарні запаси народного господарства* (страхові та резервні);
- 6) *духовні та культурні цінності* - наукові технічні досягнення, відкриття, виробничий досвід, інформаційні і духовні ресурси.

Економічне зростання виражається в прогресивній динаміці суспільного

виробництва й вимірюється як:

- абсолютний приріст ВВП (НД) за певний період часу – абсолютне;
- темпах приросту цих показників у розрахунку на душу населення – відносне.

Економічні цикли (цикли ділової активності) означають коливання економічної активності, рух виробництва від початку попереднього до початку чергового кризового спаду. Кожен з економічних циклів унікальний, але водночас усім їм притаманні певні загальні риси, передусім однакова послідовність фаз циклу: піднесення; спад або криза (рецесія); депресія; поживлення.

Світове господарство – сукупність національних господарств, взаємопов'язаних та взаємодіючих на основі міжнародного поділу праці.

Міжнародний поділ праці – вищий ступінь розвитку територіального поділу праці між країнами, який спирається на стійку, економічно вигідну спеціалізацію виробництва і веде до взаємного обміну результатами виробництва між ними у кількісних і якісних співвідношеннях.

Форми МПП:

1. міжнародна спеціалізація виробництва;
2. міжнародне кооперування виробництва.

Інтернаціоналізація виробництва – встановлення стійких виробничих зв'язків між підприємствами різних країн, внаслідок чого виробничий процес в одній країні стає частиною процесу, що протікає в світовому масштабі.

Міжнародна економічна інтеграція – процес господарсько – політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких, стійких взаємозв'язків і поділу праці між національними господарствами, взаємодії їх відтворювальних структур на різних рівнях і в різних формах.

Світова торгівля – форма економічних відносин, яка передбачає обмін товарами й послугами і базується на міжнародному поділі праці. Концепції міжнародної торгівлі: вільна торгівля (фритредерство); протекціонізм (політика держави, спрямована на стимулювання національної економіки, на захист внутрішнього ринку від іноземної конкуренції).

3.2.2. Питання для самоперевірки

1. Що таке макроекономіка, суб'єкти та об'єкти.
2. Що таке економічне зростання: сутність, типи і фактори.
3. Що таке сукупний попит його структура та чинники.
4. Сукупна пропозиція та чинники її динаміки.
5. Що таке макроекономічна рівновага.
6. Що таке циклічність ринкової економіки.
7. Економічні цикли: сутність, фази, причини, види.
8. Які показники можна розрахувати за даними СНР?
9. Чим відрізняється ВВП від ВНП?
10. Що таке реальний ВВП та як його розрахувати?
11. Назвіть методи розрахунку ВВП. Напишіть формулу розрахунку ВВП за доходами.
12. Які складники входять до ВВП, розрахованого за витратами?
13. Що потрібно знати, щоб розрахувати чистий національний продукт?
14. Як обчислити особистий дохід?
15. Назвіть ознаки, за якими визначають безробіття.

16. Напишіть формулу вимірювання рівня безробіття.
17. Який відсоток безробіття вважають природним? Чому неможливо позбутися природного рівня безробіття?
18. Назвіть функції податків. На які види поділяються податки за способом стягнення?
19. Проаналізуйте за допомогою кривої Лаффера податкову систему в Україні.
20. З яких розділів складається державний бюджет? Що таке консолідований бюджет?
21. Міжнародна торгівля і міжнародний поділ праці (МПП).
22. Види зовнішньоторговельної політики. Протекціонізм. Форми протекціонізму.
23. Інструменти протекціонізму. Лібералізм (вільна торгівля).
24. Елементи міжнародної валютної системи.
25. Що таке глобалізація економіки.

3.3 Практичний модуль ЗМ-П1. «Загальні основи економічного розвитку суспільства. Національна економіка як єдине ціле. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Глобальні проблеми людства».

3.3.1 Повчання

Після вивчення ЗМ-П1 студенти повинні оволодіти наступними вміннями:

- визначати закон грошового обігу; валовий дохід (виторг);
- обчислювати бухгалтерський та економічний прибуток; темп інфляції; рівень безробіття;
- розраховувати темп економічного зростання;
- рівень інфляції (індекс цін);
- виміряти трьома способами: ВВП (ВНП);
- зобразити графічно фази ділового циклу;
- побудувати графіки ефективності виробництва суспільного блага, КВМ. (криву виробничих можливостей)
- зобразити графічно закон Оукена; криву Лаффера та ін.

Варіанти завдань практичної частини курсу

1. Використовуючи закон грошового обігу, виражений формулою Фішера, проведіть розрахунки і визначте, скільки грошей необхідно для обігу, якщо в країні вироблено товарів у кількості 200 тис. одиниць, ціна одиниці товару складає 14 грн, а одна гривня бере участь у 5 товарних операціях на рік. Що відбудеться з цінами, якщо кількість оборотів гривні 26 збільшиться до 6 оборотів на рік? Що відбудеться з цінами, якщо при тих самих обсягах виробництва грошова маса збільшиться до 600 тис. грн? Що відбудеться з цінами в країні, якщо при грошовій масі 560 тис. грн обсяг виробництва впаде на 25 % ?

$$P \cdot Q$$

(Рівняння Фішера): $M \cdot V = P \cdot Q$, звідси $M = \frac{P \cdot Q}{V}$;

2. Підприємець Іванов відкриває кафе. За оренду приміщення він 48 платить 120 тис. грн на рік. Він наймає персонал із 10 чоловік, кожному з яких він платить по 500 грн на місяць. Сировина, матеріали, електроенергія та інші

ресурси зі сторони складають 60 тис. грн на рік. Щоб відкрити кафе, підприємцю довелося вкласти у справу 500 тис. грн власних коштів. Відсоткова ставка за банківськими вкладами склала 10 % річних. Свій підприємницький талант Іванов оцінив у 12 тис. грн, хоча міг посісти місце менеджера в ресторані з окладом 24 тис. грн на рік. Річний виторг підприємця склав 1000 тис. грн. Обчисліть бухгалтерський та економічний прибуток.

Загальний (сукупний, валовий) дохід (виторг): $TR=P*Q$; де P — ціна проданого товару; Q- обсяг продажів.

3. Ділянка землі щорічно приносить ренту в розмірі 24 тис. грн. За якою ціною можна продати цю ділянку, якщо норма позичкового відсотка складає 10 % .

$$\text{Ціна землі} = \frac{\text{рента}}{\text{норма позичкового відсотка}} \cdot 100\% ;$$

Питання для самоперевірки

1. Принцип обмеженості ресурсів і проблема економічного вибору. Крива виробничих можливостей (КВМ). Закон спадної граничної віддачі факторів виробництва.
2. Взаємодія попиту і пропозиції. Ціна ринкової рівноваги (рівноважна ціна), надлишок та дефіцит товару. Графічне зображення та підрахунок.
3. Грошовий обіг. Закони грошового обігу. Грошова маса та грошові агрегати.
4. Формування попиту, пропозиції та рівноважної ціни на ринку праці.
5. Диференціація заробітної плати. Фактори диференціації. Мінімальний рівень заробітної плати, прожитковий мінімум. Типи заробітної плати: номінальна та реальна.
6. Ринок земельних ресурсів і ціна землі. Попит та пропозиція землі.
7. Олігополія, олігопсонія, монопсонія, дуополія та їх ознаки. Регулювання конкуренції і монополії та їх графічна інтерпретація.
8. Економічні витрати: зовнішні (явні, бухгалтерські або розрахункові) та внутрішні (неявні). Короткостроковий та довгостроковий періоди.
9. Прибуток (підприємницький дохід). Види прибутку та методи їх підрахунку.
10. Собівартість та шляхи її зниження.
11. Що треба розуміти під інфляцією?
12. Які існують показники виміру інфляції?
13. Покажіть на графіку, як виникає інфляція попиту і пропозиції.
14. Які чинники можуть спричинити інфляцію попиту? Напишіть рівняння Фішера.
15. Назвіть негативні наслідки інфляції.
16. Що таке індексація доходів? Чи є цей засіб ефективним у боротьбі з інфляцією?
17. Які зміни в структурі безробіття відбуваються в сучасний період?
18. Назвіть причину циклічного безробіття.
19. Сформулюйте закон Оукена. Зобразіть графічно.
20. Назвіть інструменти політики зайнятості. Підрахунок природного безробіття.
21. Підрахунок ВВП трьома методами.
22. Принципи оптимального оподаткування. Крива Лаффера.

4. ПИТАННЯ ДО ЗАХОДІВ ПОТОЧНОГО, ПІДСУМКОВОГО ТА СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

4.1. Тестові завдання до модульної контрольної роботи ЗМ-Л1 (Проміжний тест № 1)

№	Питання	Джерело	Стор.
1.	У якій з відповідей найповніше й найглибше розкрито предмет економічної теорії?	1	5-14
2.	Яке з положень комплексно розкриває основні функції економічної теорії?	1	5-14
3.	В якому з положень неправильно названа структура методу економічної теорії?	1	5-14
4.	У чому сутність категорії «потреби»?	1	15
5.	Власність з погляду економіки – це:	1	34
6.	Яка ознака є головною, відмінною рисою натурального господарства?	1	27-33
7.	Яке з положень є визначенням товарного виробництва?	1	27-33
8.	Яке з визначень правильно розкриває сутність товару як економічної категорії?	1	27-33
9.	Яке з визначень розкриває сутність товару?	1	27-33
10.	Закон попиту передбачає, що:	1	75-81
11.	Якщо попит падає, крива попиту зсувається:	1	75-81
12.	Ринок товарів та послуг знаходиться у стані рівноваги, якщо:	1	75-81
13.	Якщо ринкова ціна вище рівноважної, то:	1	75-81
14.	Якщо попит і пропозиція на товар зростають, то:	1	75-81
15.	Якщо ціна товару нижче точки перетину кривої попиту та кривої пропозиції, то виникає:	1	75-81
16.	Який головний чинник впливає на пропозицію?	1	75-81
17.	Якої функції не виконують гроші?	1	59-61
18.	Яке з наведених визначень найточніше розкриває сутність конкуренції?	1	86
19.	Зазначте методи цінової конкуренції:	1	87
20.	Яке з визначень сутності акції правильне?	1	104
21.	Яке визначення ціни правильне?	1	79
22.	Економічний прибуток:	1	140
23.	Витрати, які не залежать від величини обсягу продукції, мають назву:	1	136-138
24.	Що таке собівартість як економічна категорія?	1	141

25.	Яке визначення найповніше розкриває зміст категорії «валовий внутрішній продукт (ВВП)»?	2	45
26.	У чому полягає зміст категорії «національний дохід»?	2	45
27.	За яких умов виникає безробіття?	1	166-171
28.	Які чинники безпосередньо стимулюють зайнятість робочої сили в країні?	1	166-171
29.	Яка головна причина безробіття в Україні?	1	166-171
30.	Що таке інфляція?	1	172
31.	Які основні причини інфляції в Україні?	1	172-175
32.	Яка характеристика сучасної грошової системи неправильна?	1	59-61
33.	Зазначте найголовнішу причину виникнення економічних криз:	1	158-159
34.	Яка причина виникнення економічних циклів?	1	158-159
35.	Назвіть основну фазу економічного циклу:	1	158-159
36.	Яке визначення кризи правильне?	1	158-159
37.	Яка мета економічного зростання?	1	147-152
38.	Природне безробіття включає такі види безробіття:	1	166-171
39.	Відставання фактичного ВВП від потенційного ВВП викликається безробіттям:	1	166-171
40.	Що представляє собою бюджет?	2	40
41.	До яких податків належить акцизний збір?	2	42
42.	В умовах повної зайнятості зростання сукупного попиту супроводжується:	1	155-157
43.	До нецінових чинників сукупного попиту належать:	1	155-157
44.	Повна зайнятість забезпечується в умовах:	1	166-171
45.	Рівноважний ВВП визначається методом:	1	162-163
46.	Як визначається чистий національний продукт (ЧНП)?	1	163
47.	Яке з положень найгрунтовніше розкриває зміст категорії „фінанси“?	2	40
48.	Споживання домогосподарств – це їхні витрати на:	1	129
49.	У системі макроекономічного регулювання держава виконує функцію:	2	38
50.	Що таке „світове господарство“?	2	50

4.2. Тестові завдання до залікової контрольної роботи.

№	Питання	Джерело	Стор.
1	Яке визначення найбільш точно передає суть предмета економічної теорії?	3	10
2	Хто першим ввів у користування термін «політична економія»?	3	11
3	Яку з названих функцій не можна безпосередньо вважати функцією економічної теорії?	3	13
4	Що найбільш точно характеризує сутність економічних потреб?	3	19
5	Економічні категорії – це:	3	10
6	Економічні закони відображають:	3	10
7	Яка з перелічених властивостей не характерна для ресурсів?	3	32,40
8	Які умови необхідні для виникнення і функціонування товарного виробництва?	3	29
9	Що найбільш повно визначає власність як економічну категорію?	3	131
10	Що є об'єктивною причиною виникнення грошей?	3	82
11	Що безпосередньо не впливає на кількість грошей в обігу?	3	82-84
12	Що не належить до ринкової інфраструктури?	3	110
13	Економічна система вирішує три основних питання. Яке зайве?	3	50,7 2
14	Що є метою підприємницької діяльності:	3	122
15	Яке з визначень акціонерного товариства правильне:	3	134
16	Недосконала конкуренція – це:	3	65
17	Що найбільш повно характеризує сутність економічної монополії?	3	68
18	Що є суттєвою ознакою монополістичної конкуренції?	3	65
19	Важливою рисою олігополістичної конкуренції є:	3	68
20	Оптова ціна підприємства включає:	3	76,12 4
21	Якщо ціна збільшиться, то попит:	3	73
22	Що є реальною заробітною платою?	3	92
23	Що характеризує номінальну заробітну плату?	3	92

24	«Споживчий кошик» – це:	3	92
25	Земельний рентний дохід – це дохід, який:	3	95
26	Ціна землі – це:	3	95
27	Величина прожиткового мінімуму залежить від:	3	92
28	Основними формами заробітної плати є:	3	92
29	Зниженню витрат виробництва сприяє:	3	140
30	Що найбільш повно характеризує витрати виробництва?	3	140
31	Собівартість продукції – це	3	141
32	Закон А. Оукена визначає:	3	188
33	Валовий суспільний продукт – це:	3	176
34	Національний дохід – це:	3	177
35	Валовий національний продукт	3	177
36	Ефективність виробництва – це:	3	28
37	Економічне зростання відбувається при:	3	15, 7
38	Хто з перелічених осіб зазнає найбільших втрат від інфляції?	3	19, 6
39	Назвіть, яке з визначень інфляції є найбільш правильним:	3	19, 4
40	Чистий продукт – це:	3	17, 7
41	Національне багатство – це:	3	17, 7
42	Результатом економічного зростання є:	3	159
43	Рівень безробіття – це:	3	18, 5
44	Податок на доходи населення відноситься до:	3	20, 5
45	Вкажіть правильне визначення державного бюджету:	3	20, 9
46	Вкажіть, яке з наведених визначень фінансів найбільш правильне:	3	212
47	Основною причиною дефіциту державного бюджету є:	3	209
48	Що є об'єктивною основою становлення і розвитку світового господарства?	3	21, 6
49	Що належить до глобальних проблем людства?	3	244
50	Що таке глобальна економіка?	3	244

5. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Основна література

- 1.Плетос С.В. Економічна теорія: Конспект лекцій. Одеса ОДЕКУ, 2019.- 192с.
- 2.Пашенко О.В. Курс лекцій з економічної теорії для неекономічних спеціальностей. Національний університет біоресурсів і природокористування України, кафедра економічної теорії. К. - 484с. <https://nubip.edu.ua>
- 3.Олена Мазур. «Основи економіки». Теорія і практиcum. Навчальний посібник. Київ “Лібра”2008.- 287 с.
- 4.Артеменко Л. Б. Опорний конспект лекцій із навчальної дисципліни «Економічна теорія» – Тернопіль: ТНТУ, 2017. – 65 с.
- 5.Гальчинський А. С., Єщенко П. С. Економічна теорія: Підручник. – К.: Вища школа, 2007.- 503с .

Додаткова література

6. <http://eprints.library.odeku.edu.ua/>
- 7.Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – 8-ме вид., переробл. і доповн. – К., Знання, 2012. – 702 с.
- 8.Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Ринкова економіка: основні поняття і категорії. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
- 9.Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008. – 743 с. (Класичний університетський підручник).
- 10.Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Сучасна економіка: Навч. посіб. – К.: Вища школа., 2005. – 325 с.
- 11.Козак Ю.Г.,Шаповал С.С .”Основи економічної теорії”: Навчальний посібник Київ “Центр учбової літератури”2012р.
- 12.Мочерний С.В.Скотний В.Г. “Основи економічної теорії”. Підручник Львів”Новий Світ”-2000 2011р.
- 13.Чухно А.А.,Юхименко П.І.,Леоненко П.М. «Сучасні економічні теорії».Підручник Київ “Знання”2007
- 14.Довбенко М.В. «Сучасна економічна теорія». Навчальний посібник. Київ “Академія”2005

Перелік методичних вказівок до практичних завдань та СРС

1. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Економічна теорія» для студентів 3-го курсу денної форми навчання, напрям підготовки «Гідрометеорологія» / Украдач: Плетос С.В. – Одеса: ОДЕКУ, 2016р. 76 с.

